

Kosztolányi Dezső

"ZSIDÓ KÖZTÁRSASÁG"

A név - a két szó kapcsolása - különösen hangzik. Félig tragikusan, félig operettszerűen. De meg kell állapítanunk, hogy mindenki beszél róla. Talán azért, mert igazán senki se hisz benne. Angliában annyira foglalkoznak a zsidó köztársaság eszméjével, hogy már az elnököt is kiszemelték Zangwill Izrael, a gettótörténetek írójának személyében. A ghazai vereség pedig nem akadályozza őket, hogy tovább szőjék álmukat.

Ellenben az angolok e tekintetben nincsenek egyedül. Azt lehet mondani, hogy, kivéve a zsidókat, az egész világ velük együtt ábrándozik a zsidó államról. Wilson nyomatékosan és többször kijelentette, hogy a zsidó respublikának okvetlenül létre kell jönnie, világtörténelmi kötelesség a megteremtése. Francia részről is történetek hasonló enunciaciók. Mind ez ideig azonban csak az ellenség ajnározta a gondolatot. Ők a háború kezdete óta játszanak vele. Mi, úgy látszik, csak most kezdjük. Ezen a héten kezembe került a Reichsbote, s nem csekély meglepetésemre ez az ókonzervatív német újság is sorompóba száll a palesztinai zsidó állam érdekében, melyet a központi hatalmak nem kevesebb őszinteséggel akarnak, mint az ellenségeik. "Az erős Törökország - olvasom - évek óta szorgos politikai munka tárgya. Az eljövendő békében még inkább török szövetségesünk oldalán kell állnunk, hogy belső megerősödésre segítsük. Ehhez éppen nem megvetendő eszköz lenne a török fennhatóságtól szigorúan függő zsidó állam megteremtése, melynek azonban mégis módot nyújtanának arra, hogy népi sajátosságát is kifejtse. A zsidó született gyarmatos. Senki a világon nem tudja annyira kihasználni a rendelkezésére bocsátott előnyöket. Üzleti szelleme felnyitja Palesztina gazdag kincseit, erdőket irt, kútforrásokat lel, a legszebb gyümölcsöket szedi a földből, mert ha maga nem is mezőgazda, a fellahok közt elegendő munkaerőt talál. A török kereskedelem azért zsidó elemmel gyarapodva megizmosítja az állam egész testét. Aztán egy zsidó államegység alapítása a nyugtalan zsidó népnek új zártságot adna, és valódi - többé nem széttevő - erőt. Mint kereskedő állam Európa, Ázsia és Afrika sarkpontja lenne, mint gyarmatos nép jelentősen fölfrissítené a törökök felfrissítésre szoruló vérének. Minthogy pedig a zsidók politikailag többnyire a köztársaság felé hajlanak, ősi földjükön köztársaságot kell nekik adni. De a zsidó köztársaság minden időnkig az oszmán birodalom alkotó része marad!"

Íme: e cikk szerint már a központi hatalmak is egy gyékényen árulnak az ellenséggel: legalább a zsidó köztársaságot illetően. Őszintén szólva, nemigen értem, mi ez. Állam? Vagy álom? Álom az államról? Kiejtem kezemből a vén újságot, és szabadjára engedem a fantáziám. Nem tudom elképzelni, hogy zsidó barátaim közül kit jelöljek köztársasági elnöknek. Azt hiszem, hogy ők még egy fél percet se gondolkodtak a zsidó köztársaságról. Nyugodtan és elégedetten élnek közöttünk. Nincs zsidó irredentizmus. Mégis, megalakulna a zsidó köztársaság? Mondhatom, szívesen küldetném ki magam oda riportra. Elképzelem az új zsidó állam levelezőlapjait, melyeken, héber betűkkel ez áll: Zsidó Köztársaság, alatta pedig franciául: République Juive. Látom Jeruzsálem terein a Makkabeusok és Bar-Kochba diadalíveit. Érdekes

tudósítást küldenek a föléledt szinhedrionról és a zsidó parlament viharos üléseiről... Ne ítéljenek el ezekért az alaptalan, különös álmokért. Ha az államok, a komoly vasegységek ennyire elvetik a sulykot, akkor megengedheti magának egy sokkal kevésbé komoly magánember is.

A zsidó állam tervét nem politikai, inkább lélektani okokból magyarázom. Azon a földön, Palesztinában, mindnyájan otthon vagyunk. Ősrégi emlékek, gyermekkori álmok fűznek hozzá. Én, aki keresztény vagyok, hatéves koromban a kis katolikus hittan színes képecskéin láttam a palesztinai pálmafákat, a jeruzsálemi templomot, azt a földet, melynek köveihez az apostolok csodás tettei fűződnek. A zsidók a prófétáikra, bölcseikre gondolnak s a ragyogó zsidó királyok tetteire. Aki mohamedán, annak a vérengző szultánok hadjáratai jutnak eszébe. Melyik nép nem vett részt a keresztes háborúban? Endre királyunk ide vonult, és a magyar lovagkor fényes szcénái itt játszódtak le. Napóleon Egyiptomból a Szentföldre vezette hadait. Később ez a föld a turisták álma. De a magyar király címei közt még ma is ott található: Jeruzsálem királya. Palesztinánál ma nincs nemzetközibb állam, ez mindnyájunk hazája. A Szent Sírt sok egyház és sok nemzetiség őrzi, katolikusok, görögkeletiek és puffadt ajkú, fekete turbános kopt papok. Jeruzsálemben angol fogadót lelsz, francia missziót és Österreichische Post-ot.

Hogy pedig az államok, melyek egymás halálos ellenségei, most együttesen egy új, régen megszűnt állam feltámasztásán töprengenek, annak is megvan a maga, nem politikai, de lélektani magyarázata. A világháborúban sok-sok államot döntöttek fel és semmisítettek meg. Helyre kell hozni a hibát. Már csak a lelkiismeret megnyugtatóására is jelét adják, hogy alkotni is tudnak. Teremtsünk egy új államot, melyet alig-alig akarnak azok, kik illetékesek lennének. Ebben a mozgalomban elől jár az angol állam, annyi kis állam hóhéra és magzatgyilkosa.

A jámbor népirtó, a puritán brávó, miután ölt: letérdepel az oltár elé, és imádkozni próbál.

Egyenlőség, 1917. május 19.